

Nr 24

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m. jämte motioner.

Propositioner

Kungl. Maj:t har i propositionen nr 1 (bilaga 11, punkterna D 1, D 2, D 3 och D 6) föreslagit riksdagen att i avbidan på särskild proposition i ämnet för budgetåret 1969/70 anvisa till Statens jordbruksnämnd ett förslagsanslag av 8 000 000 kr., till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område ett förslagsanslag av 98 000 000 kr., till Kostnader för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m. ett förslagsanslag av 24 000 000 kr. och till Kostnader i samband med permanent skördeskadeskydd ett reservationsanslag av 22 575 000 kr.

Kungl. Maj:t har vidare i propositionen nr 107 under återopande av utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för den 28 mars 1969 föreslagit riksdagen att

1) antaga förslag till förordning om ändring i förordningen den 9 juni 1967 (nr 340) med vissa bestämmelser om prisreglering på jordbrukets område,

2) godkänna de i propositionen angivna grunderna för reglering av priser m. m. på vissa jordbruksprodukter för tiden den 1 juli 1969—den 30 juni 1971,

3) godkänna de i propositionen angivna grunderna för reglering av sockernäringen för tiden den 1 juli 1969—den 30 juni 1974,

4) bemyndiga Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts medgivande, statens jordbruksnämnd att vidta erforderliga åtgärder för att genomföra prisregleringen under regleringsåret 1969/70,

5) godkänna vad i propositionen anförts i fråga om prövning av gottgörelse till jordbruket för eventuella åtgärder under regleringsåren 1969/70 och 1970/71 inom ramen för ett närmare nordiskt ekonomiskt samarbete,

6) godkänna vad i propositionen föreslagits om användningen av införselavgiftsmedel, som inflyter under regleringsåret 1969/70, och av andra i samband med jordbruksregleringen under regleringsåret inflytande avgiftsmedel,

7) godkänna de förslag som lagts fram i propositionen rörande disposi-

tionen av införselavgiftsmedel, som inflyter eller influtit under regleringsåret 1968/69 eller tidigare regleringsår, och av andra i samband med jordbruksregleringen under samma regleringsår influtna eller inflytande avgiftsmedel,

8) bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att till förfogande för statens jordbruksnämnd ställa en rörlig kredit på högst 40 milj. kr. för prisreglering av sockernäringen,

9) medge att återbetalningstiden för den rörliga kredit om högst 50 milj. kr. som i riksgäldskontoret, enligt tidigare bemyndigande, står till förfogande för Svensk kötthandel, ekonomisk förening, får förlängas till den 30 juni 1974,

10) godkänna vad i propositionen föreslagits rörande råvarukostnadsutjämning för vissa jordbruksprodukter,

11) medge att den s. k. exportmedelsfonden avvecklas och återstående behållning disponeras enligt i propositionen angivna riktlinjer,

12) godkänna vad i propositionen anförts rörande statens jordbruksnämnds organisation,

13) besluta om att fr. o. m. den 1 juli 1969 skall finnas en särskild samarbetsnämnd för samordning av utredningar m. m. på lantbrukets område i huvudsaklig överensstämmelse med vad som förordats i propositionen,

14) på riksstaten för budgetåret 1969/70 under nionde huvudtiteln anvisa till

a) Statens jordbruksnämnd ett förslagsanslag av 8 512 000 kr.,

b) Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område ett förslagsanslag av 153 000 000 kr.,

c) Kostnader för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m. ett förslagsanslag av 26 200 000 kr.,

d) Kostnader i samband med permanent skördeskadeskydd ett reservationsanslag av 39 325 000 kr.,

15) medge att de under Fonden för förlag till statsverket för budgetåren 1953/54 resp. 1963/64 anvisade investeringsanslagen Lagring av jordbruksprodukter, Ytterligare lagring av jordbruksprodukter, Särskild lagring av livsmedel och Inlösen av inhemskt oljeväxtfrö används under budgetåret 1969/70 för de med anslagen avsedda ändamålen.

I propositionen behandlas prissättningen på jordbrukets produkter utom socker under tiden den 1 juli 1969—den 30 juni 1971 och för sockernäringen den 1 juli 1969—den 30 juni 1974. Vidare tas i propositionen upp frågor angående försörjningsberedskapen på livsmedelsområdet samt statens jordbruksnämnds organisation.

Förslaget till prissättning stämmer överens med vad som förordats av 1968 års jordbrukspriskommitté efter överläggningar med företrädare för berörda näringar och representanter för konsumenterna. Förslaget innebär att pri-

serna på bl. a. nötkött, fläsk, grädde, ost och skummjölkl kan beräknas stiga med mindre belopp den 1 juli i år. Samtidigt sänks priset på fårkött. Prisändringarna beräknas medföra en höjning av konsumentprisindex med 0,1 %. Viss omläggning inom regleringssystemet sker för att möjliggöra en förbättring av producentpriset på mjölk. Förbättringen förutsätter en fortsatt minskning av mjölkproduktionen.

Vidare beräknas medel för beredskapslagringen av livsmedel och fodermedel m. m.

En samarbetsnämnd inrättas för att samordna kalkyler och utredningar inom lantbrukssektorn.

Motionerna

I detta sammanhang har utskottet behandlat följande motioner

dels de vid riksdagens början väckta likalydande motionerna I: 821 av herr *Bengtson* och II: 956 av herr *Hansson* i Skegrie *m. fl.* vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt översyn av vår livsmedelsberedskap i enlighet med vad i motionerna anförts,

dels de i anledning av propositionen nr 107 väckta motionerna

1. I: 1036 av herr *Jacobsson, Per*, och herr *Österdahl* likalydande med II: 1188 av herr *Rimås m. fl.* vari hemställts att riksdagen vid behandling av proposition nr 107 måtte besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla om åtgärder syftande till att, om skördeutfallet beträffande brödspannmål så medger, väsentligt öka den kvantitet vete som avses användas till i motionerna angivet ändamål,

2. I: 1041 av herr *Andersson, Ingvar, m. fl.* och II: 1201 av herr *Hedin m. fl.* vari hemställts att det belopp som ställts till regleringsföreningarnas förfogande för prisreglerande verksamhet skall uppräknas i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med ett belopp som motsvarar statens intäkter från jordbrukets traktorbeskattning,

3. I: 1042 av herr *Bengtson m. fl.* och II: 1200 av herr *Hansson* i Skegrie *m. fl.* vari hemställts att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 107 måtte

a) på riksstaten för budgetåret 1969/70 under nionde huvudtiteln anvisa till Kostnader för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m. ett förslagsanslag av 33 000 000 kronor;

b) medge omorganisation och förstärkning av beredskapssektionen inom statens jordbruksnämnd i enlighet med vad nämnden förordat; samt

c) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt parlamentarisk översyn av vår livsmedelsberedskap i enlighet med vad i motionerna har anförts,

4. I: 1043 av herr *Eskilsson m. fl.* och II: 1199 av herr *Eliasson* i Moholm

m. fl. vari hemställt att riksdagen vid behandling av proposition nr 107 måtte besluta att till Kostnader för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m. för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 32 940 000 kr.,

5. I: 1044 av herr *Jacobsson, Gösta*, vari hemställt att — med ändring av vad i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 föreslås — det i fråga om avgiftsbeläggning av sojaprodukter föreskrives att avgift enbart skall utgå på texturerat sojaprotein hänförligt till tulltaxenummer 19.02, medan någon ändring av 23.04 icke behöver ifrågakomma, samt att vederbörande utskott utarbetar eventuellt erforderlig författningstext,

6. I: 1045 av herrar *Strandberg* och *Kaijser* samt II: 1202 av fru *Sundberg* vari hemställt att riksdagen måtte uppdraga åt Kungl. Maj:t att lämna jordbruksnämnden sådana anvisningar vid tillämpningen av regleringen att även andra industrier än konfektyr- och läkemedelsindustrierna skall efter prövning kunna komma i åtnjutande av prisutjämning vid import av kemiskt ren glukos.

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttranden över motionerna I: 821 och II: 956 från statens jordbruksnämnd, överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap och Sveriges lantbruksförbund. Se bilaga till detta utlåtande.

Utskottet

I föreliggande proposition läggs bl. a. fram förslag till prissättning på jordbrukets produkter utom socker för regleringsåren 1969/70 och 1970/71. För sockernäringsen föreslås att beslut fattas för en tid av fem år. Kungl. Maj:ts förslag överensstämmer med vad som förordats av 1968 års jordbrukspriskommitté efter överläggningar med företrädare för berörda näringar och representanter för konsumenterna. Enligt utskottets uppfattning ligger de framlagda förslagen i allt väsentligt i linje med de principer för prissättningen och prisregleringens allmänna utformning varom riksdagen år 1967 fattade beslut. Vid sin granskning av de olika detaljerna i föreliggande förslag har utskottet inte funnit anledning till erinran. Utskottet anser sig därför böra tillstyrka att de framlagda förslagen får utgöra grundval för prisregleringen under den angivna två- resp. femårsperioden.

Utskottets ställningstagande innebär bl. a. att utskottet ej funnit sig böra tillstyrka i motionerna I: 1045 och II: 1202 samt I: 1044 framförda ändringsyrkanden i anslutning till i propositionen framlagda förslag om införande av kemiskt ren glukos under jordbruksregleringen samt om provisorisk avgiftsbeläggning av vissa sojabönprodukter. Det synes närmast böra ankomma på statens jordbruksnämnd att vid sitt handhavande av den prisregleran-

de verksamheten ha sin uppmärksamhet riktad på förevarande problem och föreslå de åtgärder som kan befinnas erforderliga, därest verkningarna av föreslagna åtgärder i något fall skulle visa sig bli andra än vad som avsetts.

I motionerna I: 1041 och II: 1201 framhålls att jordbruket, därest riksdagen godkänner Kungl. Maj:ts i propositionen nr 45 framlagda förslag till traktorbeskattning kommer att få vidkännas en sammanlagd utgiftsökning av storleksordningen 30 milj. kr. per år. Motionärerna påpekar att nyssnämnda proposition inte förelåg vid tidpunkten för de överläggningar som legat till grund för förslaget till prissättning på jordbrukets produkter och därför inte kunde beaktas vid förslaget utformning. Enligt motionärernas mening bör jordbruket för de nu aktuella regleringsåren kompenseras för denna oförutsedda utgiftsökning genom att medel motsvarande vad som kan komma att inflyta till statsverket i form av traktorskatt från jordbrukets traktorer tillförs regleringsföreningarna för deras prisreglerande verksamhet.

Enligt utskottets mening synes den omständigheten att propositionen om traktorbeskattning inte framlagts vid tidpunkten för jordbrukspriskommitténs överläggningar med bl. a. jordbrukets företrädare inte kunna tillmätas någon avgörande betydelse i förevarande sammanhang. Det torde nämligen ha stått fullt klart för samtliga berörda parter att förslag i ämnet var att vänta även om den närmare utformningen därav givetvis inte var känd. Bl. a. mot bakgrund härav anser utskottet föreliggande motioner inte påkalla någon riksdagens åtgärd.

I anslutning till i propositionen gjorda uttalanden av departementschefen rörande täckning av vissa kostnader i samband med Sveriges åtaganden enligt 1967 års konvention om livsmedelshjälp har i motionerna I: 1036 och II: 1188 föreslagits att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om åtgärder syftande till att, om skördeutfallet beträffande brödspannmål så medger, väsentligt öka den kvantitet vete som avses användas för nämnda livsmedelshjälp. Härigenom skulle enligt motionärerna vinnas det dubbla syftet att avlasta en del av Sveriges spannmålsöverskott och öka livsmedelshjälpen till utvecklingsländerna.

Utskottet vill i anledning av förevarande motionsyrkande erinra om att frågan om Sveriges livsmedelsleveranser i anledning av åtagandena enligt 1967 års konvention om livsmedelshjälp behandlas under sjunde huvudtitelns anslag till finansiellt utvecklingsbistånd. Kungl. Maj:ts förslag beträffande nämnda anslag, som bl. a. innebär en uppräknig av det svenska bidraget till det Internationella livsmedelsprogrammet (WFP) med ett belopp motsvarande 1 milj. dollar till sammanlagt 20,9 milj. kr. samt en anslagsanvisning för Sveriges åtaganden enligt förenämnda konvention av 22 milj. kr., har nyligen biträtts av statsutskottet enligt dess utlåtande 1969: 82. Jordbruksutskottet vill framhålla att den av Kungl. Maj:t föreslag-

na medelsdispositionen för nyssnämnda ändamål genom sin flexibilitet synes ge möjlighet till en för mottagarländerna bättre anpassad livsmedelshjälp än som blir följderna vid en ensidig bindning av leveransåtagandena till visst varuslag. Mot bakgrund av vad nu anförts finner utskottet att motionerna I: 1036 och II: 1188 ej bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Utöver prissättningen på jordbrukets produkter behandlas i förevarande proposition bl. a. även försörjningsberedskapen i fråga om livsmedel. I sammanhanget redovisas en av statens jordbruksnämnd efter samråd med överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap och andra berörda myndigheter verkställd översyn i ämnet, vilken enligt nämnden bl. a. visat att behovet av beredskapslager för livsmedelsförsörjningen vid en avspärrning totalt sett är större än den nuvarande statliga beredskapslagringen. Nämnden har därför ansett en ökning av beredskapslagren av vissa varor ofrånkomlig. Samtidigt förklaras emellertid att — med hänsyn till ännu inte slutfört utredningsarbete — definitivt förslag till lagringsmål, baserat på en långsiktig planering, synes böra läggas fram först i anslutning till nämndens anslagsframställning för budgetåret 1970/71. För budgetåret 1969/70 har jordbruksnämnden föreslagit ökad lagring av bl. a. oljekraftfoder, handelsgödsel, socker och torrjäst. Den erforderliga anslagshöjningen för nämnda ändamål samt för vissa andra åtgärder i syfte att stärka beredskapen beräknar nämnden till sammanlagt 8 940 000 kr. Departementschefen har dock i förevarande avseende inte funnit sig kunna i full utsträckning biträda nämndens förslag. Sålunda är departementschefen inte beredd tillstyrka att ytterligare medel anvisas för en ökad beredskapslagring av oljekraftfoder, dels på grund av det nuvarande produktionsläget för mjölk och mjölkprodukter, dels med hänsyn till att möjligheterna att utnyttja ersättningsprodukter anses böra närmare utredas. I fråga om lagringen av handelsgödsel anser departementschefen att även i fortsättningen överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap bör ha ansvaret härför. Vad gäller jordbruksnämndens beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m. innebär Kungl. Maj:ts förslag att vederbörande anslag för nästa budgetår bör räknas upp med 2,2 milj. kr. till 26,2 milj. kr. Därvid har räknats medel för, förutom vissa lagerökningar, bl. a. modernisering av ransoneringssystemet, projektering av vissa reservanläggningar och vissa studier för planeringen av livsmedelsberedskapen.

Som framgår av det föregående avser jordbruksnämnden att efter vissa kompletterande undersökningar presentera ett definitivt förslag till lagringsmål av mera långsiktig natur i samband med sina anslagsäskanden för budgetåret 1970/71. Mot bakgrund härav och på de skäl departementschefen i övrigt anför i sammanhanget anser utskottet att i propositionen gjorda beräkningar rörande anslagsbehovet för beredskapslagring m. m. för nästa budgetår bör godtas. Som en följd härav avstyrker utskottet de i motionerna I: 1042 och II: 1200 samt I: 1043 och II: 1199 framställda yrkandena om ytterligare anslagsuppräknings för nu ifrågakommande ändamål.

Vad i propositionen anförts beträffande jordbruksnämndens styrelseform samt rörande nämndens organisation i övrigt kan utskottet biträda. I likhet med departementschefen anser således utskottet bl. a. att frågor rörande livsmedelsberedskapen bör handläggas inom en särskild sektion hos jordbruksnämnden. Ett i motionerna I: 1042 och II: 1200 framlagt förslag om omorganisation av nämnda sektion till byrå m. m. bör således enligt utskottets uppfattning lämnas utan bifall.

Önskemål om tillsättande av en parlamentarisk utredning med uppgift att företa en skyndsam översyn av livsmedelsberedskapen har framförts såväl i sistnämnda motioner som i de vid riksdagens början väckta motionerna I: 821 och II: 956. Enligt utskottets mening synes dock en dylik åtgärd i dagens läge knappast ägnad att tillföra frågan något väsentligt nytt. Dels föreligger redan, som framgår av det föregående, resultatet av en förhållandevis genomgripande översyn, dels torde som nämnts jordbruksnämnden inom kort komma att presentera ytterligare material i ämnet. Enligt utskottets mening bör nu ifrågavarande motionsyrkanden således lämnas utan åtgärd.

Under hänvisning till det anförda och med förmälan att propositionen, såvitt den ej berörts i det föregående, ej föranlett någon erinran från utskottets sida, hemställer utskottet

att riksdagen

1. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag på motionen I: 1044, såvitt nu är i fråga, antar förslag till förordning om ändring i förordningen den 9 juni 1967 (nr 340) med vissa bestämmelser om prisreglering på jordbrukets område,

2. a. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag på motionerna I: 1041 och II: 1201 samt, såvitt i övrigt är i fråga, motionen I: 1044 godkänner de av utskottet angivna grunderna för reglering av priserna m. m. på vissa jordbruksprodukter för tiden den 1 juli 1969—den 30 juni 1971,

b. lämnar motionerna I: 1036 och II: 1188 utan åtgärd,

3. godkänner de i propositionen angivna grunderna för reglering av sockernäringen för tiden den 1 juli 1969—den 30 juni 1974,

4. bemyndigar Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts medgivande, statens jordbruksnämnd att vidta erforderliga åtgärder för att genomföra prisregleringen under regleringsåret 1969/70,

5. godkänner vad i propositionen anförts i fråga om prövning av gottgörelse till jordbruket för eventuella åtgärder under regleringsåren 1969/70 och 1970/71 inom ramen för

ett närmare nordiskt ekonomiskt samarbete,

6. godkänner vad i propositionen föreslagits om användningen av införselavgiftsmedel, som inflyter under regleringsåret 1969/70, och av andra i samband med jordbruksregleringen under regleringsåret inflytande avgiftsmedel,

7. godkänner de förslag som lagts fram i propositionen rörande dispositionen av införselavgiftsmedel, som inflyter eller influtit under regleringsåret 1968/69 eller tidigare regleringsår, och av andra i samband med jordbruksregleringen under samma regleringsår influtna eller inflytande avgiftsmedel,

8. bemyndigar fullmäktige i riksgäldskontoret att till förfogande för statens jordbruksnämnd ställa en rörlig kredit på högst 40 milj. kr. för prisreglering av sockernäringen,

9. medger att återbetalningstiden för den rörliga kredit om högst 50 milj. kr. som i riksgäldskontoret, enligt tidigare bemyndigande, står till förfogande för Svensk kötthandel, ekonomisk förening, får förlängas till den 30 juni 1974,

10. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag på motionerna I: 1045 och II: 1202 godkänner vad i propositionen föreslagits rörande råvarukostnadsutjämning för vissa jordbruksprodukter,

11. medger att den s. k. exportmedelsfonden avvecklas och återstående behållning disponeras enligt i propositionen angivna riktlinjer,

12. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag på motionerna I: 1042 och II: 1200, såvitt nu är i fråga, godkänner vad utskottet anfört rörande statens jordbruksnämnds organisation,

13. beslutar om att fr. o. m. den 1 juli 1969 skall finnas en särskild arbetsnämnd för samordning av utredningar m. m. på lantbrukets område i huvudsaklig överensstämmelse med vad i propositionen förordats,

14. på riksstaten för budgetåret 1969/70 under nionde huvudtiteln anvisar till

a. *Statens jordbruksnämnd* ett förslagsanslag av 8 512 000 kr.,

b. *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* ett förslagsanslag av 153 000 000 kr.,

15. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag på motionerna I: 1043 och II: 1199 samt, såvitt nu är i fråga, motionerna I: 1042 och II: 1200 till *Kostnader för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m.* på

riksstaten för budgetåret 1969/70 under nionde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 26 200 000 kr.,

16. till *Kostnader i samband med permanent skördeskadskydd* på riksstaten för budgetåret 1969/70 under nionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 39 325 000 kr.,

17. medger att de under Fonden för förslag till statsverket för budgetåren 1953/54 resp. 1963/64 anvisade investeringsanslagen Lagring av jordbruksprodukter, Ytterligare lagring av jordbruksprodukter, Särskild lagring av livsmedel och Inlösen av inhemskt oljeväxtfrö används under budgetåret 1969/70 för de med anslagen avsedda ändamålen,

18. lämnar motionerna I: 821 och II: 956 samt, såvitt de ej behandlats i det föregående, motionerna I: 1042 och II: 1200 utan åtgärd.

Stockholm den 13 maj 1969

På jordbruksutskottets vägnar:

NILS G. HANSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit

från första kammaren: herrar Mossberger (s), Hedström (s)*, Magnusson (s), Augustsson (s), fru Hultell (m), herrar Skagerlund (fp), Manne Olsson (s), Annerås (fp)*, Ingvar Andersson (m) och Axel Kristiansson (cp);

från andra kammaren: herrar Hansson i Skegrie (cp), Johanson i Västertervik (s), Persson i Skänninge (s)*, Antby (fp), Eskilsson i Likenäs (s), Jonasson (cp), Björk i Påarp (s), fru Dahl (s), herrar Brännström (s)* och Krönmark (m).

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer

1. angående föreslagen traktorbeskattnings inverkan på jordbrukets kostnadsläge av fru *Hultell* (m), herrar *Skagerlund* (fp), *Annerås* (fp), *Ingvar Andersson* (m), *Axel Kristiansson* (cp), *Hansson* i Skegrie (cp), *Antby* (fp), *Jonasson* (cp) och *Krönmark* (m) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 5 som börjar med »Enligt utskottets» och slutar med »riksdagens åtgärd» bort utbytas mot text av följande lydelse:

»Eftersom utformandet av en eventuell traktorskatt inte var känt vid

tidpunkten för prisöverläggningarnas slutförande var det inte möjligt att då ta ställning till dess inverkan på jordbrukets kostnadsläge. Sedermera har emellertid som nämnts förslag framlagts till en traktorbeskattning som beräknas tillföra statsverket ett belopp av storleksordningen 30—40 milj. kr. från jordbruket.

Utskottet anser att vid den justering av prissättningen som enligt Kungl. Maj:ts förslag skall föregå det andra regleringsåret bör tas i beaktande den inverkan som en traktorbeskattning kan visa sig få på jordbrukets ekonomiska förhållanden. En kompensation för denna merbelastning på jordbruket kan enligt utskottets mening lämpligen ske antingen genom att i mån av tillgång ett mot traktorskatten svarande belopp överförs till jordbrukets regleringskassor från de utanför den s. k. ramen stående medlen eller att införselavgifter och prisgränser underkastas en motsvarande justering.»

dels utskottets hemställan under 2. a. bort ha följande lydelse:

»2. a. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 1041 och II: 1201 ävensom, såvitt i övrigt är i fråga, med avslag på motionen I: 1044 godkänner de av utskottet angivna grunderna för reglering av priser m. m.,»

2. angående Sveriges åtaganden enligt 1967 års konvention om livsmedels-hjälp av fru *Hultell* (m), herrar *Skagerlund* (fp), *Annerås* (fp), *Ingvar Andersson* (m), *Axel Kristiansson* (cp), *Hansson* i Skegrie (cp), *Antby* (fp), *Jonasson* (cp) och *Krönmark* (m) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande som börjar på s. 5 med »Utskottet vill» och slutar på s. 6 med »riksdagens sida» bort ha följande lydelse:

»Utskottet vill i anledning av förevarande motionsyrkande erinra om att Sverige enligt 1967 års konvention om livsmedels-hjälp, som behandlades i samband med Kennedy-ronden, åtog sig en årlig minimileverans av 54 000 ton vete till denna hjälpverksamhet. Då man torde kunna räkna med att det även framdeles kommer att föreligga ett visst överskott av brödspannmål i vår jordbruksproduktion bör vårt land enligt utskottets mening kunna utöka denna garanterade leverans till hjälp åt utvecklingsländerna. Utskottet anser därför i likhet med motionärerna att det finns anledning pröva om inte Sveriges leveransåtagande av vete för tiden den 1 juli 1968—den 30 juni 1971 kunde ökas utöver minimikvantiteten 54 000 ton. Det synes i förevarande sammanhang även böra framhållas att den i årets statsverksproposition föreslagna anslagsuppräknningen under sjunde huvudtitelns anslag till finansiellt utvecklingsbistånd i förekommande fall bör kunna ge utrymme för ökade veteleveranser från Sverige.»

dels utskottets hemställan under 2. b. bort ha följande lydelse:

»2. b. i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening ger till känna vad utskottet anfört i anledning av motionerna I: 1036 och II: 1188,»

3. angående jordbruksnämndens organisation av fru *Hultell* (m), herrar *Skagerlund* (fp), *Annerås* (fp), *Ingvar Andersson* (m), *Axel Kristiansson* (cp), *Hansson* i Skegrie (cp), *Antby* (fp), *Jonasson* (cp), och *Krönmark* (m) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 7 som börjar med »Vad i» och slutar med »utan bifall» bort ha följande lydelse:

»Vad i propositionen anförts beträffande jordbruksnämndens styrelseform kan utskottet biträda. I fråga om nämndens organisation vill dock utskottet på en punkt anmäla avvikande mening gentemot departementschefen. Det gäller dennes uttalande att frågor rörande livsmedelsberedskapen i fortsättningen bör handläggas inom en särskild sektion hos nämnden. Jordbruksnämnden har i sin anslagsframställning föreslagit att ifrågavarande sektion ombildas till byrå och samtidigt tillförs vissa personalförstärkningar. Som jordbruksnämnden anført erfordras en betydande förstärkning av vår försörjningsberedskap. Utvecklingen kräver också oavlätlig uppmärksamhet och en noggrann planering från nämndens sida i förevarande avseende. Enligt utskottets mening måste nämndens organisation anses klart underdimensionerad när det gäller handläggningen av de maktpåliggande och omfattande uppgifter som härvidlag åvilar nämnden. Utskottet delar i denna fråga den i motionerna I: 1042 och II: 1200 uttryckta uppfattningen, att en omorganisation av beredskapssektionen bör genomföras i enlighet med jordbruksnämndens förslag. Vad i nämnda motioner föreslagits på denna punkt tillstyrks alltså av utskottet. Med hänsyn till att den föreslagna ombildningen och de härtill knutna förstärkningsåtgärderna kan förväntas bli successivt genomförda torde kostnadsökningarna härför under det första året inte komma att bli av den storleksordning att de påkallar ändring av det i propositionen beräknade anslaget till statens jordbruksnämnd för nästa budgetår.»

dels utskottets hemställan under 12. bort ha följande lydelse:

»12. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 1042 och II: 1200, såvitt nu är i fråga,

a. godkänner vad utskottet anført rörande statens jordbruksnämnds organisation,

b. bemyndigar Kungl. Maj:t att vid statens jordbruksnämnd inrätta en tjänst som byråchef för ärenden angående livsmedelsberedskapen,»

4. angående kostnader för beredskapslagring m. m. av fru *Hultell* (m), herrar *Skagerlund* (fp), *Annerås* (fp), *Ingvar Andersson* (m), *Axel Kristiansson* (cp), *Hansson* i Skegrie (cp), *Antby* (fp), *Jonasson* (cp) och *Krönmark* (m) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 6 som börjar med »Som framgår» och slutar med »ifrågavarande ändamål» bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet vill erinra om att den bedömning av livsmedelsberedskapen, som innefattats i riksdagsbeslutet 1967 angående riktlinjer för jordbrukspolitiken, är att vår fredsmässiga jordbruksproduktion skall kunna sänkas till en självförsörjningsgrad av 80 % under förutsättning av en ökad beredskapslagring av produktionsmedel och livsmedel. Man tog härvid sikte på att försörjningen skulle kunna klaras under en avspärrningsperiod av tre år.

De farhågor, som framfördes mot 1967 års riksdagsbeslut i fråga om livsmedelsberedskapen, har till fullo besannats genom den undersökning, som statens jordbruksnämnd nu gjort rörande livsmedelsberedskapen under avspärrning och krig. Jordbruksnämndens undersökning har givit besked om att den inhemska jordbruksproduktionen redan nu vid normalskörd, innebärande en självförsörjningsgrad av drygt 90 %, är otillräcklig för att tillsammans med lagren fylla avspärrningsbehovet av livsmedel.

Riksdagsbeslutet 1967 innebär bl. a., att ca 1 milj. ha åker, dvs. ungefär tredjedelen av nuvarande odlingsareal, successivt skall tas ur produktionen. Detta betyder koncentration av livsmedelsproduktionen till slättbygdsområdena, såsom uppgifter från pågående planering också visat. Man har att räkna med att förädlingsindustrierna liksom också lagerhållningen av jordbruksråvaror och förädlade livsmedel samtidigt kommer att koncentreras till nämnda områden. Denna koncentration ökar obestriddigen livsmedelsförsörjningens sårbarhet och minskar värnkraften. I stora delar av landet kommer jordbruksproduktionen att bli obetydlig. I dessa produktionssvaga områden, som till stor del torde sammanfalla med de tänkta inkvarteringsområdena för krigsevakuerade från tätorter, måste man räkna med väsentligt försämrade möjligheter till krisförsörjning.

Genom jordbruksnämndens undersökning har uppmärksamheten riktats på att betydande risker är förknippade med den hittillsvarande utvecklingen. Det framgår av utredningen, att koncentrationen av växtodlingen till en mindre yta avsevärt försvagar försörjningsberedskapen. Bortträngandet av jordbruket från stora delar av våra skogsbygder betyder att det inte längre finns några stora möjligheter till livsmedelsproduktion inom områden, dit stora delar av befolkningen i ett krisläge skall evakueras. Undersökningen ger belägg för att koncentrationen av jordbruksproduktionen till slättbygderna betyder ökad sårbarhet för vår livsmedelsförsörjning.

Vid planering av livsmedelsberedskapen måste särskild uppmärksamhet ägnas också åt möjligheterna att trygga jordbrukets drivmedelsbehov. Detta är av avgörande betydelse, eftersom mekaniseringen nu har drivits så långt, att sådd och skörd inte kan genomföras utan drivmedel. Stora kvantiteter flytande drivmedel erfordras för 175 000 traktorer och 25 000 skördetröskor. Totalt åtgår f. n. cirka 350 milj. liter per år. Beredskapslagren av importerade drivmedel skall säkerställa behoven till dess planerad omställning till inhemska drivmedel och övergång till gengasdrift hinner ge-

nomföras. En utvecklingstendens, som härvid påverkar beredskapen, är den pågående övergången till dieseldrift. Man kan räkna med att vid mitten av 1970-talet praktiskt taget samtliga traktorer kommer att drivas med motorbrännolja. Utvecklingen mot dieseldrift har inom jordbruket, liksom inom näringslivet i övrigt, gått betydligt snabbare än man räknat med vid planeringen av beredskapslagring av olja. Om en avspärrning skulle inträffa under de närmaste åren, skulle jordbrukets behov av motorbrännolja inte kunna tillgodoses i erforderlig utsträckning. Jordbruksnämndens undersökning ger vid handen, att bristen är av sådan storleksordning, att den inger allvarliga farhågor för jordbruksproduktionen och livsmedelsförsörjningen.

I fråga om kraftfoder och handelsgödsel ger jordbruksnämndens undersökning beskedet, att nuvarande statliga beredskapslager täcker endast en ringa del av de framräknade behoven.

Ett sammanfattande resultat av undersökningen är, att det under nuvarande förhållanden med en självförsörjningsgrad vid normala väderleksförhållanden av drygt 90 % skulle behövas ungefär en tiodubbling av beredskapslagren av jordbruksprodukter och produktionsförnödenheter för att under en treårig avspärrningstid säkerställa en livsmedelsförsörjning motsvarande de kriskostnormer, som uppställts i nämndens undersökning. Innebörden av jordbruksnämndens undersökning är bl. a., att om inte en väsentlig förstärkning av beredskapslagren genomförs, är målsättningen att på ett tillfredsställande sätt klara vår försörjning under en treårig avspärrning redan vid nu rådande självförsörjningsgrad helt orealistisk. Totalintrycket från redovisningen är sålunda, att beredskapsläget i fråga om livsmedel avsevärt försvagats under senare tid. Jordbruksnämnden har i skrivelse till Kungl. Maj:t framhållit, att utredningen visar, att vår livsmedelsberedskap i vissa avseenden är ofullständig. Det är enligt nämnden angeläget, att effektiva åtgärder vidtas för en snar förbättring av förutsättningarna för försörjningen med livsmedel i olika krissituationer. Brister i vår livsmedelsberedskap reducerar värdet av de beredskapsinsatser, som i övrigt görs inom totalförsvarets ram.

Jordbruksnämnden har nu som ett första steg mot en förstärkt livsmedelsberedskap förordat vissa förbättringar och förstärkningar, bl. a. ökad lagring av oljekraftfoder, handelsgödsel och socker. Innevarande budgetår har till beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m. anvisats endast 24 milj. kronor, vilket såsom framgått av det anförda är helt otillräckligt. Jordbruksnämnden har förordat, att anslaget för nästkommande budgetår ökas med 8 940 000 kronor, dvs. till ca 33 milj. kronor.

Enligt utskottets mening har jordbruksnämndens undersökning redovisats på ett synnerligen bristfälligt sätt i föreliggande proposition. Mot bakgrunden av det allvar, som de av jordbruksnämnden redovisade bristerna i livsmedelsberedskapen innebär, finner utskottet detta vara att beklaga.

Kungl. Maj:t har i huvudsak motiverat sin avvisande hållning med att

utredningsarbetet ännu inte är slutfört. Definitivt förslag till lagringsmål, baserat på en långsiktig planering, skulle framläggas först i anslutning till jordbruksnämndens anslagsframställning för budgetåret 1970/71. Naturligtvis bör mera definitiva förslag framläggas då. Men jordbruksnämnden, som utför utredningen, har på grundvalen av sitt eget arbete lagt fram de förslag till omedelbara förbättringar, som befunnits ofrånkomliga som ett första steg.

Utskottet finner avvisandet av jordbruksnämndens förslag om ökad beredskapslagring av oljekraftfoder särskilt anmärkningsvärt. I propositionen hänvisas till möjligheterna att utnyttja urea som ersättning för foderprotein. All sakkunskap torde enstämmigt ge vid handen, att nämnda möjligheter måste betraktas som så obetydliga, att de inte kan tjäna som anledning till dröjsmål med en nödvändig förstärkning av beredskapslagringen av oljekraftfoder.

I propositionen har som nämnts godtagits en ökning av resurserna för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel med endast 2,2 milj. kronor, till 26,2 milj. kronor. I fråga om socker har en viss lagerökning medgivits under innevarande budgetår.

Den inställning, som departementschefen genom propositionen nr 107 sålunda tagit till de genom jordbruksnämnden klart dokumenterade bristerna i fråga om livsmedelsberedskapen, finner utskottet helt otillfredsställande. Det första steg till förstärkning av livsmedelsberedskapen, som jordbruksnämnden funnit erforderligt, är även enligt utskottets mening nödvändigt. Den i motionerna I: 1042 och II: 1200 samt I: 1043 och II: 1199 föreslagna förstärkningen av beredskapsanslaget, vilken ansluter sig till vad jordbruksnämnden begärt, bör därför komma till stånd. Enligt utskottets mening bör således förslagsanslaget till beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m. för nästkommande budgetår upptas till 33 milj. kr.»

dels utskottets hemställan under 15. bort ha följande lydelse:

»15. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 1043 och II: 1199 ävensom med bifall till, såvitt nu är i fråga, motionerna I: 1042 och II: 1200 till *Kostnader för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m.* på riksstaten för budgetåret 1969/70 under nionde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 33 000 000 kr.»

5. angående planering av livsmedelsberedskapen av fru *Hultell* (m), herrar *Skagerlund* (fp), *Annerås* (fp), *Ingvar Andersson* (m), *Axel Kristiansson* (cp), *Hansson* i Skegrie (cp), *Antby* (fp), *Jonasson* (cp) och *Krönmark* (m) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 7 som börjar med »Önskemål om» och slutar med »utan åtgärd» bort ersättas med text av följande lydelse:

»Önskemål — — — (lika med utskottet) — — — motionerna I: 821 och II: 956.

Såsom framgår av vad utskottet anfört i det föregående och som även framhålls i de över föreliggande motioner avgivna remissyttrandena är den av statens jordbruksnämnd igångsatta utredningen om vårt beredskapsläge ännu inte slutförd. Så torde emellertid bli fallet inom en nära framtid.

Förutsättningen för beslutet om en nedskärning av vår inhemska livsmedelsproduktion till ca 80 % av behovet och en däremot svarande nedläggning av odlad jord var att en betydande beredskap samtidigt skulle byggas upp genom lagring av olika produktionsmedel och färdiga livsmedel. Genom direktiv till olika myndigheter är beslutet om nedskärning av vår inhemska livsmedelsförsörjning i färd att verkställas. Nedläggandet av odlad åker går förhållandevis snabbt.

Emellertid synes de redan publicerade resultaten av jordbruksnämndens utredning ge vid handen att den del av 1967 års beslut som avsåg beredskapsåtgärderna ej tillgodoses i tillräcklig omfattning. Det är därför ett oeftergivligt krav att en preciserad målsättning för planeringen av livsmedelsberedskapen kommer till stånd och att fastare riktlinjer för denna uppgörs. Arbetet härpå måste hålla jämna steg med utvecklingen inom livsmedelsproduktionen. Inte minst viktigt är också att reservanläggningar för förädling och distribution, placering av lager, förutsättningarna för tätortsbefolkningens m. fl. evakueringsmöjligheter ständigt anpassas efter förändringarna på jordbrukets område.

Förslag har framförts om att en arbetsgrupp tillsätts för att ägna särskild uppmärksamhet åt och studier av de närmaste årens planering av livsmedelsberedskapen. Utskottet finner en sådan åtgärd vara av behovet påkallad. Utskottet anser att resultatet av jordbruksnämndens pågående utredning, som snart kan väntas föreligga, bör bli ett lämpligt och värdefullt underlag för ett dylikt planeringsarbete. I en sådan arbetsgrupp bör ingå representanter för såväl de politiska partierna som konsument-, arbetsmarknads- och näringslivsorganisationerna.»

dels utskottets hemställan under 18. bort ha följande lydelse:

»18. i anledning av motionerna I: 821 och II: 956 samt, såvitt de ej behandlats i det föregående, motionerna I: 1042 och II: 1200 som sin mening ger till känna vad utskottet anfört angående planeringen av försörjningsberedskapen.»

Yttranden över motionerna I:821 och II:956

Statens jordbruksnämnd (22.4.1969) anför.

Under den tid — större delen av 1960-talet — som riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitikerna varit föremål för utredning har resurstilldelningen för planeringen av livsmedelsberedskapen av förklarliga skäl präglats av en viss återhållsamhet. Detta torde till en del förklara de brister i beredskapen som berörs i motionerna och som statens jordbruksnämnd påtalat i den översyn av försörjningsberedskapen på livsmedelsområdet, vilken avlämnades till Kungl. Maj:t 3.9.1968. Efter 1967 års riksdagsbeslut om de jordbrukspolitiska riktlinjerna har emellertid de beredskapsmässiga följdverkningarna för livsmedelsförsörjningen studerats och — jämte förslag till erforderliga åtgärder — redovisats i jordbruksnämndens översyn.

Utredningsarbetet har i tekniskt avseende bedrivits i nära samarbete med näringslivet. I fråga om de delar av översynen som behandlar jordbrukets beredskap (omställningsproblem o. dyl.) har sålunda arbetet kontinuerligt följts av en kontaktman från Sveriges Lantbruksförbund.

Med undantag för frågor om jordbrukets lokalisering har de problem berörande livsmedelsberedskapen som nämns i motionerna ingående penetrerats i jordbruksnämndens översyn. Vid remissbehandlingen av översynen har nämndens förslag i allt väsentligt biträttats av remissinstanserna.

Jordbruksnämndens översyn har behandlats i prop. 1969: 107 angående reglering av priserna på jordbruksprodukter m. m. Tyvärr har Kungl. Maj:t funnit sig för närvarande kunna biträda nämndens förslag endast i begränsad utsträckning och inom en i förhållande till de beräknade behoven mycket snäv ekonomisk ram. De i översynen konstaterade svagheter kvarstår följaktligen i allt väsentligt.

Inom nämnden pågår vissa kompletterande utredningar som kan leda till åtgärder ägnade att på sikt påverka det i översynen angivna behovet av beredskapslager. Dessa utredningar kommer — såsom aviserats i översynen — att redovisas i anslutning till jordbruksnämndens förslag till anslag för budgetåret 1970/71. Härigenom blir det möjligt att långsiktigt planera beredskapslagringen av livsmedel. Såvitt nämnden kan finna torde därefter, åtminstone vad gäller den tekniska beredskapsplaneringen inom livsmedelsområdet, något vidare underlag inte kunna ernås med en förnyad översyn av området. Det kan i stället befaras att, i avvaktan på resultatet av en sådan översyn, angelägna beredskapsåtgärder i linje med nämndens förslag ytterligare fördröjs.

Överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap (18.4.1969)

Överstyrelsen erinrar inledningsvis om att den översyn över försörjningsberedskapen på livsmedelsområdet som utförts inom jordbruksnämnden i samarbete med bl. a. överstyrelsen och representanter för näringslivet till-

kommit i anslutning till de nya riktlinjer för jordbrukspolitiken som antogs av statsmakterna våren 1967 och att till grund för översynen har enligt Kungl. Maj:ts direktiv bl. a. legat en av 1960 års jordbruksutredning avgiven promemoria samt däröver avgivna remissyttranden. De problem rörande livsmedelsberedskapen som nämns i motionerna har sålunda ingående undersökts under senare år, framhåller överstyrelsen och anför vidare.

På grundval av det utredningsmaterial som jordbruksnämnden sålunda framlagt — och som i vissa viktiga avseenden håller på att kompletteras — samt med hjälp bl. a. av den operationsanalytiska modell som utarbetats, bör det enligt överstyrelsens mening även i fortsättningen vara möjligt för jordbruksnämnden att följa upp konsekvenserna från beredskapssynpunkt av utvecklingen inom jordbruksproduktionen och livsmedelsområdet samt successivt föreslå och vidta åtgärder för att upprätthålla försörjningsberedskapen på en acceptabel nivå.

En förnyad översyn av vår livsmedelsberedskap på sätt som föreslagits i motionerna synes därför inte nu vara nödvändig. Detta förutsätter emellertid att nämnden får erforderliga personella och materiella resurser. Om så ej sker är risken stor för att livsmedelsbehoven inte kan tillgodoses i ett krigs- eller avspärrningsläge med de allvarliga konsekvenser för försörjningen detta innebär.

Vad beträffar beredskapen i fråga om drivmedel vill styrelsen mera ingående redogöra för de olika åtgärder, som under senare tid vidtagits för att säkerställa bl. a. jordbrukets behov under krisförhållanden.

Liksom flertalet av samhällets aktiviteter där ökad motorisering och mekanisering kännetecknat utvecklingen, är jordbruket starkt beroende av en tryggad försörjning med drivmedel under krisförhållanden med avbrott i tillförseln. Den redan år 1938 av statsmakterna införda skyldigheten för oljehandeln, som sedermera utvidgats till att omfatta även större förbrukare, att beredskapslagra drivmedel och bränslen har tillkommit i syfte att säkerställa landets försörjning med dessa för samhällets funktion så viktiga förnödenheter. Under årens lopp har därvid särskild uppmärksamhet vid olika tillfällen ägnats jordbrukets behov av drivmedel. Sålunda kan nämnas att under 1950-talet statligt ekonomiskt stöd utgick till jordbruket för frivillig lagring i s. k. farmaggregat.

Frågan om särskild beredskapslagring av drivmedel för jordbruket behandlades i ett betänkande »Beredskapslagring av traktorbränslen», som en inom handelsdepartementet tillkallad utredningsman avgav den 31 december 1957. Där i förordades att erforderlig lagring borde komma till stånd i större enheter, gruvor och ovanjordscisterner, och att staten inte borde särskilt främja en lagring i farmaggregat. Ifrågavarande utredning överlämnades sedermera till 1961 års oljelagringskommitté att beaktas vid utformningen av den fortsatta beredskapslagringen av oljor efter utgången av lagringsperioden 1958—1962. Sistnämnda kommitté uttalade i sitt betänkande »Beredskapslagring av olja 1963—1969» (1962: 40, sid. 81—88), att kommittén till fullo insåg den livsviktiga betydelsen av att i krislägen av skilda slag kunna upprätthålla landets livsmedelsproduktion vid en tillfredsställande nivå liksom den avgörande betydelsen härför som försörjningen av flytande motordrivmedel kommit att få. Enligt kommitténs mening borde emellertid den av statliga bestämmelser reglerade beredskapslagringen på oljeområdet i princip och oberoende av lagringens ändamål ges en sådan

omfattning, att uthålligheten ifråga om energiförsörjningen blev ungefär densamma inom alla samhällsområden. I de förslag till lagringsmål för perioden 1963—1969, som kommittén framlade och varav 1962 års riksdag antog det högsta alternativet, har jordbrukets behov av traktordrivmedel för den för totalförsvaret fastställda försörjningsuthålligheten beaktats i full utsträckning enligt jordbruksnämndens bedömningar avseende månadsbehoven vid olika krisfall. För att särskilt säkerställa tillgången på motorfotogen för de fotogendrivna traktorer, som alltfört finns kvar inom jordbruket i en vikande marknad för denna produkt, har Kungl. Maj:t för lagringsperioden 1963—1969 bestämt, att viss del av lagren av fotogen skall utgöras av motorfotogen.

I den av överstyrelsen till Kungl. Maj:t ingivna försörjningsplanen för tiden fram till mitten av 1970-talet, som överlämnats till 1968 års oljelagringskommitté, har likaledes beaktats de av jordbruksnämnden efter en ingående utredning framräknade behoven av motordrivmedel för jordbruket under avspärning och krig.

Av det ovan sagda framgår att jordbrukets drivmedelsförsörjning under olika krislägen genom den allmänna beredskapslagringen är tryggad på samma sätt och för samma tidsperioder som gäller för totalförsvaret och samhället i övrigt.

Vid längre avbrott i tillförseln av drivmedel måste landets fordonspark omställas till gengasdrift. Beredskapsåtgärder härför är sedan länge vidtagna såväl vad gäller produktionen av gengasaggregat som bränslen härtill. Ifråga om gengasbränslen, som tidigare bestod av ved eller kol, har på senare tid utförda undersökningar och nykonstruktioner av aggregat visat att flis med fördel kan användas, vilket underlättar försörjningen med gengasbränsle. Produktion av gengasverk är planlagd hos ett antal företag. Vid nuvarande planläggning bedöms starttiden intill dess full produktion kan uppnås utgöra omkring 7 å 8 månader. En omställningstid av denna längd till gengasdrift är enligt överstyrelsens mening inte acceptabel och det är därför angeläget att åtgärder vidtages som gör det möjligt att snabbare nå full tillverkningsvolym. En förkortning av starttiden till tre månader kan genomföras, om erforderliga konstruktions- och verktygsritningar framtages och verktyg med lång tillverkningstid helt eller delvis framställs i fred. Kostnaderna för dessa beredskapsåtgärder har i samarbete med berörda företag beräknats till omkring 5 milj. kr.

Överstyrelsen hemställde i sina anslagsäskanden för budgetåret 1968/69 om medel motsvarande detta belopp för angivna ändamål. Departementschefen anförde i statsverkspropositionen (prop. 1968: 1, bil. 12) att han f. n. icke kunde tillstyrka någon medelsanvisning för att höja gengasberedskapen.

I anslagsäskandena för budgetåret 1969/70 anmälde överstyrelsen att styrelsen som ett alternativ till ett anslag över driftbudgeten prövat möjligheten att bestrida kostnaderna för den nödvändiga anskaffningen av gengasverktyg från den rörliga kredit i riksgäldskontoret varmed styrelsens beredslagslagring finansieras. Styrelsen hade för sin del funnit en sådan anskaffning väl förenlig med beredskapslagringens syfte att säkerställa tillgång på väsentliga förnödenheter för den försörjningsviktiga produktionen vid avspärning och krig. Styrelsen anmälde därför sin avsikt att för detta ändamål utnyttja högst 5 milj. kr. av den rörliga krediten därest Kungl. Maj:t inte hade någon erinran häremot. Kungl. Maj:t har ännu inte tagit ställning i denna fråga.

Sveriges lantbruksförbund (15.4.1969)

Lantbruksförbundet tillstyrker det i motionsparet I: 821 och II: 956 framförda yrkandet, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsam översyn av livsmedelsberedskapen, varvid bör delta representanter för såväl de politiska partierna som producent-, konsument- och arbetsmarknadsorganisationer. Enligt förbundets mening utgör den av jordbruksnämnden företagna översynen av livsmedelsberedskapen ett utmärkt tekniskt underlag för en sådan kommitté. I kommitténs uppdrag bör bl. a. ingå att ompröva 1967 års jordbrukspolitiska målsättning med hänsyn till de förändringar i beredskapssituationen som inträtt på grund av landets ökade beroende av bl. a. importvaror sådana som handelsgödsel och oljekraftfoder för att under avspärrning upprätthålla en tillfredsställande beredskap. Som bakgrund för sitt ställningstagande anför förbundet bl. a. följande.

På uppdrag av Kungl. Maj:t har Statens jordbruksnämnd företagit en under fjolåret slutförd undersökning rörande livsmedelsberedskapen under avspärrning och krig. Av denna undersökning framgår bl. a. att det skulle behövas ungefär en tiodubbling av beredskapslagren av jordbruksprodukter och produktionsförmåigheter (handelsgödsel och oljekraftfoder) för att under en treårig avspärrningstid säkerställa en livsmedelsförsörjning motsvarande de kriskostnormer som uppställts i undersökningen. Detta är enligt förbundets uppfattning ur allmän beredskapssynpunkt ytterligt allvarligt och förhållandet påkallar även jordbrukspolitisk uppmärksamhet. Innebörden av nämndens konstaterande är nämligen bl. a. att om inte en väsentlig förstärkning av beredskapslagren genomförs målsättningen att på ett tillfredsställande sätt klara vår försörjning under en treårig avspärrning redan vid nu rådande självförsörjningsgrad av mellan 90 och 95 % är orealistisk. Ännu betänkligare blir läget, om den fredsmässiga självförsörjningsgraden ytterligare nedgår.

Jordbruksnämnden har emellertid i skrivelse till Kungl. Maj:t den 3 september 1968, samtidigt som dess beredskapsundersökning redovisas, föreslagit viss utökning av beredskapslagringen. Denna utökning motsvarar emellertid långt ifrån behovet vid den beredskapspolitiska målsättning som uppställts. Härtill kommer, att i Kungl. Maj:ts proposition i ämnet till innevarande års riksdag inte ens dessa nämndens förslag i nämnvärd grad beaktats.

Jordbrukspolitiskt och beredskapspolitiskt är därför för närvarande situationen den, att grundvalarna för 1967 års jordbrukspolitiska målsättning i vad gäller den totala produktionens storlek undanryckts. Redan nu är den inhemska jordbruksproduktionen vid normal skörd otillräcklig för att tillsammans med lagren fylla avspärrningsbehovet av livsmedel. Varje ytterligare reduktion av jordbruksproduktionen medför enligt förbundets bestämda uppfattning, att den beredskap som redan är i fara blir oförsvarligt svag.